

Milan Július
Lasica Satinský

AKO VZNIKÁ SLIEPKA

a všetky ďalšie hry

AKO VZNIKÁ SLIEPKA a všetky ďalšie hry

Text © Milan Lasica (dedičia), Július Satinský (dedičia)

Edičná poznámka © Martin Plch 2022

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,

Bratislava 2022

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-5326-6

Milan Július
Lasica Satinský

AKO VZNIKÁ SLIEPKA

a všetky ďalšie hry

slovar

Obsah

POPRAVA SA
NEKONÁ
13

NEČAKANIE NA
GODOTA
37

SOIRÉE
115

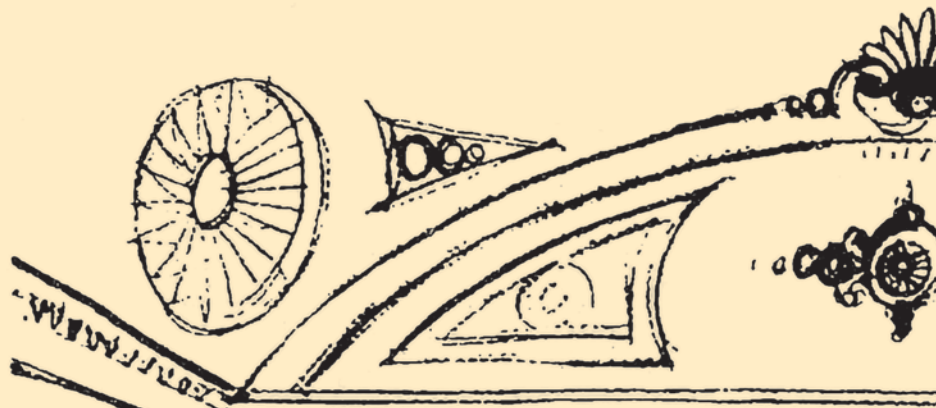
RADOSTNÁ
SPRÁVA PRE
VŠETKÝCH, KTORÍ
MAJÚ ŤAŽKOSTI
S MECHÚROM
149

AKO VZNIKÁ
SLIEPKA
189

NÁŠ PRIATEL
RENÉ
223

NIKTO NIE JE
ZA DVERAMI
269

DEŇ RADOSTI
325

H
6
FF
FEE
DDDD
CCCCC
BBBBB
AAAAA

FF
FEE
DDDD
CCCCC
BBBBB
AAAAA

BB
AA
AA

A

AAAAAAAAAAAAA
BBBBBBBBBBBBB
CCCCCCCCCCCCC

Kresba z bulletinu Soirée, 1968
Saul Steinberg

Súborné vydanie divadelných hier Milana Lasicu a Júliusa Satinského vychádza v kompletnej a chronologickej podobe po prvý raz.

Po ukončení štúdia dramaturgie so zameraním na divadlá malých foriem na Vysokej škole múzických umení narukoval Milan Lasica do Vojenského umeleckého súboru. Podmienkou na tento typ ľahšej vojenskej služby bolo, že spolu s ním nastúpi do súboru aj Július Satinský a budú tak môcť v estrádnych programoch vystupovať ako dvojica. Július Satinský s touto možnosťou súhlasil, štúdium dramaturgie na VŠMU prerušil a nikdy nedokončil. Na základnú vojenskú službu do VUS-u teda nastúpili spolu a vedenie súboru od nich požadovalo niečo ako „politický kabaret“. Svoje zadanie sa pokúsili naplniť hrou *Poprava sa nekoná*, ktorá však zjavne nesplnila očakávanie dôstojníckeho zboru. Veliteľ jednej českej posádky dokonca predstavenie označil za „hrubé znevažovanie ľudovej armády“ a jeho sťažnosť sa musela riešiť až na úrovni ministerstva národnej obrany. Vyriešenie problému s nesprátnymi vojakmi poskytol nadriadeným žart Júliusa Satinského, ktorý prvého apríla 1964 vyhlásil celosúborový poplach. Milana Lasicu prevelili do Trebišova k motostrelcom a Július Satinský sa po zvyšok vojenčiny staral v Michalovciach o útvarové svine. Text hry je publikovaný podľa jediného dochovaného strojopisného scenára a knižne vychádza po prvý raz.

Po návrate do civilu im ponúkli špeciálne pre nich vytvorené pozície dramaturgov v redakcii zábavy Československej televízie Bratislava. Vedúci redakcie Ján Trachta si však čoskoro uvedomil, že jeho mladí kolegovia sa na kancelársku prácu vonkoncom nehodia, a preto im navrhol, aby pod záštitou televízie vystupovali v Malej sále Domu ČSSP s vlastným programom. Práve tu malo v roku 1966 premiéru ich predstavenie *Večery pre dvoch*, ktoré potom raz do týždňa – každý pondelok večer od pol deviatej – hrali ako zamestnanci televízie. Dialógy a scény sa v predstavení pravidelne obmieňali, takže vzniklo dosť materiálu na prvú samostatnú publikáciu. Text knihy *Nečakanie na Godota* (Tatran, Bratislava 1968, 1969, fotografie: Bohumil Puskailer,

doslov: Kornel Földvári *Svet pre dvoch*) je teda v tomto vydaní určitou výnimkou, pretože nejde o konkrétnu hru, ale o autorizovaný výber najúspešnejších častí z nej. Napriek určitým pochybnostiam Júliusa Satinského presadil Milan Lasica názov *Nečakanie na Godota*, pretože v tom čase patrili k veľkým obdivovateľom absurdnej drámy a v roku 1968 dokonca spolu s Vladimírom Strniskom režíroval v Divadle na korze slávnu hru Samuela Becketta *Čakanie na Godota*. Jednotlivé dialógy a texty neskôr vyšli v *Súbornom diele, zväzok I.* (Koloman Kertész Bagala, vydavateľstvo L.C.A., Levice 1996, doslov: Martin Porubjak *Lasica & Satinský & my*).

S uvoľnením politických a spoločenských pomerov v Československu vzniklo koncom šesťdesiatych rokov bratislavské Divadlo na korze, ktorého neodmysliteľnou súčasťou sa stalo Divadlo Lasicu a Satinského. Vo februári roku 1968 tu mala premiéru hra *Soirée* a v apríli 1969 *Radostná správa pre všetkých, ktorí majú ťažkosti s mechurom*. Scény a dialógy z oboch predstavení, s niekoľkými textmi z *Večerov pre dvoch*, použili obaja autori v samostatnom predstavení s názvom *Výber*, ktoré si sami režírovali a v Divadle na korze malo premiéru v októbri 1969. Tesne pred nástupom normalizácie stihli ešte texty oboch slávnych hier vyjsť v knihe *Lasica, Satinský a vy* (Tatran, Bratislava 1970, doslov: Kornel Földvári *Dvaja na tomto svete*). Reprint tejto vyhľadávanej knižky vydalo roku 1993 vydavateľstvo Obzor a Július Satinský k nemu doplnil krátky doslov. V *Súbornom diele, zväzok I.* boli texty oboch hier rozčlenené na jednotlivé scény a dialógy. V roku 1968 vznikol pre Československú televíziu Bratislava záznam predstavenia *Soirée* v réžii Petra Mikulíka, ktorý mal byť podľa nariadenia nového normalizačného vedenia televízie zmazaný, ale našťastie sa zachoval a neskôr vyšiel na DVD pod názvom *Lasica & Satinský a hostia: Soirée* (Plus Production v koprodukcii s STV, 2006; súčasťou vydania je bonus *Ktosi je za dverami s Milošom Kopeckým*). Skrátaná verzia *Soirée* sa objavila aj na CD (Bonton Music Slovakia, 1997).

Po zrušení Divadla na korze sa Lasica a Satinský v roku 1970 uchýlili do Kabaretu Večerní Brno a v Divadle u Jakuba sa

v réžii Jána Roháča vrátili k predstaveniu *Večery pre dvoch*. Po nástupe normalizácie a zákaze umeleckej činnosti na Slovensku mali v Brne relatívny pokoj a v roku 1971 tu mohli uviesť svoju novú hru *Ako vzniká sliedka*. O niekoľko mesiacov však s týmto predstavením neopatrne vycestovali na zájazd do Trnavy, odkiaľ obozretní stranícki funkcionári odoslali na Ústredný výbor Komunistickej strany rozhorčený list s otázkou, prečo dvojica môže ešte vystupovať na verejnosti. Angažmán v Kabarete Večerní Brno im vzápätí zrušili a po niekoľkomesačnom zákaze umeleckej činnosti sa stali členmi súboru operety na Novej scéne v Bratislave. Text hry je publikovaný podľa jediného dochovaného strojopisného scenára a vychádza po prvý raz.

Divadelnú hru *Náš priateľ René (Voľne podľa Jozefa Ignáca Bajzu)* režíroval Peter Mikulík a s oboma autormi v hlavných úlohách mala mať začiatkom roku 1980 premiéru na Novej scéne v Bratislave. Predstavenie však bolo tesne pred premiérou zakázané a diváci ho v plánovanej podobe mohli vidieť až roku 1991 v Štúdiu S, tentoraz v réžii Jaroslava Filipa. Napriek nevôli úradov sa v trnavskom Divadle pre deti a mládež *Nášho priateľa Reného* predsa len podarilo inscenovať a v réžii Juraja Nvotu mal premiéru 8. 11. 1986. Text hry bol publikovaný v knihe *Tri hry* (Slovenský spisovateľ, Bratislava 1988, ilustrácie: Svetozár Mydlo, doslov: Ľubomír Feldek *Divadlo slova*) a v *Súbornom diele, zväzok II.* (Koloman Kertész Bagala, vydavateľstvo L.C.A., Levice 1997, doslov: Kornel Földvári *Skúška humorom*). Záznam predstavenia z verejnej nahrávky v Štúdiu S z januára 1993 vyšiel na 2 MC (Opus, Bratislava 1993) s podtitulom *Monumentálna historická freska s prestávkou*, neskôr na 2 CD (Opus, Bratislava 1998) a potom v remastrovanej podobe (Opus, Bratislava 2007).

V období neustálych zákazov sa ako blahosklonný ústupok štátnej zvole môže javiť vznik televízneho programu *Ktosi je za dverami*, ktorý v Československej televízii Bratislava vznikol v rokoch 1978 – 1981. Milan Lasica a Július Satinský sa vďaka tomuto neobyčajne populárnemu cyklu vrátili na scénu aspoň cez televízne obrazovky. No zdanlivé uvoľnenie pre oboch autorov a protagonistov netrvalo dlho a zámienkou na zrušenie ich obľúbeného programu sa stala scénka

Španielska čižma (mučiarenň), ktorá by sa podľa vtedajšieho vedenia televízie mohla javiť ako pripomienka 30. výročia komunistického Procesu s protištátnym sprisahaneckým centrom v čele s Rudolfom Slánskym z roku 1952. Výber najúspešnejších dialógov, scénok a piesní sa však pretavil do nemenej populárneho predstavenia *Nikto nie je za dverami*, ktoré v roku 1982 uviedlo Štúdio S v réžii Petra Mikulíka. Lasica a Satinský sa tak znovu začali objavovať ako autorská dvojica aj na divadelných doskách. Scénky a hostia sa v predstavení pravidelne striedali, ale pre vydanie knihy *Tri hry* autori jej podobu upravili do jednoliateho celku. Jednotlivé dialógy a scénky vyšli aj v *Súbornom diele, zväzok II*.

Pevné postavenie Lasicu a Satinského na československej kultúrnej scéne sa potvrdilo uvedením hry *Deň radosti (Hra v dvoch častiach)*, ktorá mala roku 1986 premiéru v Štúdiu S. Milan Lasica ako Optimista, Július Satinský ako Pesimista a Jaroslav Filip ako Klavirista tu aj vďaka réžii Juraja Nvotu dosiahli svoj umelecký vrchol. Text hry bol publikovaný v knihe *Tri hry* a v *Súbornom diele, zväzok I*. Záznam verejnej nahrávky v Štúdiu S z júna 1989 vyšiel aj na 2 LP (Opus, Bratislava 1990) a 2 CD (Opus, Bratislava 1999) a neskôr v remastrovanej podobe (Opus, Bratislava 2007).

— Martin Plch

POPRAVA SA NEKONÁ

(Politický kabaret 2. umeleckej skupiny
Vojenského umeleckého súboru)

RÉŽIA: Milan Lasica

ASISTENT RÉŽIE: Július Satinský

SCÉNA, KOSTÝMY A REKVIZITY: Ivan Štěpán

CHOREOGRAFIA: Boris Slovák, Ján Guoth

ÚČINKUJÚ: Milan Lasica, Július Satinský

PREMIÉRA: 6. 5. 1963, zájazdová skupina VUS-u

Ivan Štepán, 1963

I. ČASŤ

BALET: PERPETUUM MOBILIZÁCIE alebo Neberte mi partnera!

HUDBA: M. Novák. Choreografia B. Slovák

SCÉNKA: BROŽÚRA SERŽANTA NEWERLYHO

(Do predošlého tanca sa vlúdia dvaja konferencieri. Tanečníci sa ich snažia nenápadne upozorniť na ich omyl. Trápná scéna vrcholí v momente, keď Lasica zbadá, že sa mýlia. Prestane tancovať a jeho partner Satinský, ktorý nič netuší, spadne. Strhne sa krik. Všetci zúrivo obviňujú dvojicu konferencierov z nedisciplinovanosti a nedostatočnej znalosti rolí.)

HLASY: *(Rozhorčene.)* Súdruhovia, takto to už ďalej nejde! Toto robíte na každom predstavení! Uvedomte si, že zahájenie musí byť monumentálne! Tieto vaše trápne extempore mi už lezú krkom! Ste herci, tak hrajte!

(Konferencieri začnú hrať na imaginárnych nástrojoch. Zvuk z orchestra. Všetci zbožne počúvajú. Koncert sa končí. Potlesk. Kľanbanie.)

HLAS: *(Zreve.)* Pozor!

LASICA: Na koho?

HLAS: Povel! *(Opakuje.)* Pozor! *(Všetci do pozoru.)*

WOLFGANG: *(Pripochoduje na scénu.)* Vojaci! Vyslovujem vám pochvalu za váš herecký koncert, v ktorom ste nám predviedli skladbu čatára Beethovena „Bez jedného kazu“. Rozhodli sme sa, že za odmenu pôjdete obaja do stráže, a to s okamžitou platnosťou! Koniec rozkazu! K zemi... pardon... Odchod! *(Odíde.)*

(Scéna sa vyprázdni. Zostanú iba konferencieri.)

LASICA: *(K obecenstvu.)* Takto sa to stalo. On totiž *(Ukáže do zákulisia.)* má dosť svojrázne predstavy o tom, ako má vyzeráť odmena za dobre vykonanú prácu.

SATINSKÝ: *(K obecenstvu.)* Ale ináč je to dobrý človek. Ibaže trochu roztržitý, ako ste mohli pozorovať.

LASICA: A ešte budete mať možnosť. My vám tu totiž budeme rozprávať, hrať, spievať, tancovať...

(Spoza kulís sa hrozivo vynoria najsilnejší tanečníci.)

SATINSKÝ: Klud. Tancovať nebudeme. Na to máme svojich ľudí.

(Tanečníci zmiznú.)

LASICA: My budeme predovšetkým strážiť. My sme vojaci armády, ktorá vlastne neexistuje, pretože sme si ju vymysleli.

SATINSKÝ: Tak ako sme si vymysleli aj nás. A možno taká armáda niekde existuje, len nevieme kde.

LASICA: Takže v tom prípade existujeme aj my, len o tom netušíme.

SATINSKÝ: Tak existujeme či nie? Kopnite ma!

(Lasica ho kopne.)

SATINSKÝ: Zdá sa, že existujeme. Alebo máte aj vy nejaké pochybnosti? *(Chce ho kopnúť.)*

LASICA: Naopak. Som presvedčený o tom, že sme. Takže by sme sa mali predstaviť. Kto ste?

SATINSKÝ: Som vojak Satinský.

LASICA: To viem. Ale kto ste teraz, na javisku?

SATINSKÝ: Teraz som... *(Nemôže si spomenúť.)*

LASICA: *(Šepká mu.)* Strážny.

SATINSKÝ: Teraz som strašný. Ja som strašný?

LASICA: *(Nahlas.)* Strážny. To je tak, keď sa niekto neučí texty.

Lebo pamätajte, niet veľkých a malých rolí, sú len čo?

SATINSKÝ: Sú len veľkí a malí roľníci.

LASICA *(Zdanlivo pokojne)*: Keby ste boli dávali pozor, boli by ste spozorovali, že máte hrať strážneho. Chápete?

SATINSKÝ: *(Prosebné.)* Áno. Som strážny.

LASICA: Tak. Teraz, na javisku ste strážny. A vaše meno?

SATINSKÝ: Satinský!

LASICA: Vaše meno. To znamená meno postavy, ktorú hráte, to znamená meno strážneho, ktorého predstavujete.

(Výhražne.) Vaše meno?

SATINSKÝ: *(Mlčí.)*

LASICA: Tak si niečo vymyslíte! Tak, ako sme si to všetko vymysleli!

SATINSKÝ: *(Mlčí.)*

LASICA: Nejaké priliehavé a všedné meno. Aké môže mať radový vojak na stráž.

SATINSKÝ: Nuž... Elena... nie, to je všedné.

LASICA: Všedné a priliehavé. Máte u seba kalendár?

SATINSKÝ: (*Vytiahne kalendár.*) Fúra mien. To je výber! Hľa, aké krásne meno: Hromnice!

LASICA: To zas nie je priliehavé. Ale Felix! To je ono! Budete Felix. A pre mňa zasa niečo ľudovejšie... Artúr! Môžete mi hovoriť Túr, Felix!

FELIX: A vy mne X, Artúr!

ARTÚR: X bolo pre mňa vždy najsympatickejšie písmeno v abecede.

FELIX: Och, ako vám závidím, že viete čítať.

ARTÚR: To ma naučila moja dojka Annemarie. Ak chcete, budem vám po večeroch predčítavať.

FELIX: Predovšetkým by ste mi mali porozprávať obsah onej rozkošnej knižky, ktorá sa zjavila na trhu prednedávnom, a síce „Ako sa chová vojak na stráži“.

ARTÚR: Máte na mysli posledné vydanie brilantnej brožúry seržanta Newerlyho? Tú poznám skoro naspamäť. Má päť strán.

FELIX: Veľa som počul o tom šlabikári. Nemohli by ste ho doniešť, Artúr?

ARTÚR: Ale, Felix! Odišť zo stráže? To je zrada najpodlejšieho druhu, druhu môj. My tu musíme byť, kým nás neodvolajú.

FELIX: A v čom spočíva naša úloha?

ARTÚR: Práve o tom píše seržant Newerly. Citujem: „Strážny si musí nájsť v noci bod, ktorý by pozoroval. Ak sa mu bod stráca, strážny vie, že zaspáva. Ak má okuliare, zvolí si pre pozorovanie dvojbodku.“

FELIX: Strhujúce. Má to niečo z Maupassanta. Nájdime si my bod. (*Zahľadí sa do prázdna.*)

ARTÚR: Už ho mám! Apropos, nemáte strach?

FELIX: Neviem, čo je strach. Môj otec bol hrobár. Často som sa rozprával s mŕtvolami, ktoré – ako viete – sem-tam ožijú. Raz ožila akási Snehulienka...

ARTÚR: (*Ironicky.*) Janko Hraško neožil?

FELIX: Hraško je pochovaný na evanjelickom cintoríne.

ARTÚR: Mimochodom – našli ste si už svoj bod?

FELIX: Áno. Práve sa naň dívam. Je roztomilý.

ARTÚR: Niet nad sympatické body.

FELIX: Nie že by som vás chcel strašiť, ale môj bod sa hýbe.

ARTÚR: To sa vám len zdá. Ste začiatočník.

FELIX: (*Grúli očami do prázdna.*) Je síce pravda, že som vyrastal na cintoríne, ale tam bolo veselšie... Artúr, ten bod už nie je bod, je to čiarka...

ARTÚR: To je iné! Odistite samopal a zopakujte si text.

FELIX: (*Opakuje si text „STOJ, KTO TAM?“ – (Vstane.) STOJ, KTO TAM?! (Ticho.) Stoj, kto tam! (Ticho.) Stoj! Kto tam? – tu Felix!*)

ŽENSKÝ HLAS: (*Za scénou.*) Hľadám veliteľa Wolfganga. Som jeho vážna známosť.

FELIX: (*Bezradný.*) Čo píše major Newerly?

ARTÚR: Neviem, už dávno nedal o sebe znať.

FELIX: Preboha, čo je v tej brožúre o vážnych známostiach!?

ARTÚR: Klud, Felix. (*Volá do kulisy.*) To ste vy, Irena?

ŽENSKÝ HLAS: (*Za scénou.*) Nie, to som ja, Mína.

ARTÚR: (*K Felixovi.*) Wolfgang má novú vážnu známosť. (*Do kulís.*) Nech sa páči, už vás čaká...

MÍNA: (*Vojde.*) Dobrý večer. Už je po večierke?

FELIX: Nuž veru, na našu pevnosť sadla noc. Zas jeden deň v...

ARTÚR: (*Nenápadne kopne Felixu.*) – (*Ku Míne.*) Veliteľ Wolfgang nám o vás často rozpráva, Irenka.

MÍNA: To bude omyl. Som Mína.

FELIX: Správne. Irena je jeho matka.

ARTÚR: (*Znovu ho kopne.*) Ak by náhodou spal, zobudíme ho.

A a F (*Revú.*) Pán veliteľ, je tu Mína!

WOLFGANG: (*Za scénou.*) Nesiahajte na rozbušku, lebo vás roztrhá na cucky!

FELIX: Rozbušku nevidím.

ARTÚR: Možno ju má zakrytú.

FELIX: Toto je totiž vaša Mína, Minka, Mínočka.

WOLFGANG: Už letím, holubička, len sa priodejem!

ARTÚR: Počkajte chvíľu, hneď to bude!

FELIX: Ak máte sluch, môžete si zaspievať. Viem o jednom orchestri nablízku.

ARTÚR: My zatiaľ obídeme našu pevnosť, ako to prikazuje seržant
Newerly vo svojej brožúre. *(Obaja odchádzajú. Ešte počuť
Felixu.)* „Newerly má niečo aj z Picassa!“

ARTÚR: „Ó, Picasso je veľavravnejší...“

Pieseň: MÍNA Z KASÍNA. Text: Boris Droppa.

Hudba: Pavol Šimai. Spieva Mína

*(Na scénu prichádza veliteľ Wolfgang. Odvádza si svoju milú.
Artúr a Felix sa s úsmevom dívajú za odchádzajúcimi. Ináč
vzorne upravený Wolfgang si zabudol vo svojej roztržitosti
obliecť nohavice. Je v dlhých spodkoch. Strážcom zamrzne
úsmev na perách a opatrne sa presviedčajú o tom, či sú
dokonale odetí.)*

ARTÚR: Nemám ho na to upozorniť?

FELIX: Netreba. Upozorní ho na to čašník v kaviarni. Ale určite si
s chuťou zatancuje.

ARTÚR: Kto by si to bol pomyslel, že je taký roztržitý.

FELIX: To má už dlhší čas. Pred rokom vraj vyskočil z dakoty bez
padáka. Zabudol si ho v kúpeľni.

ARTÚR: Začínal u výsadkárov?

FELIX: Práve v tom je tá roztržitosť. Bol u spojárov a do lietadla sa
dostal náhodou. Boli otvorené dvere.

ARTÚR: To je trápne, keď sú vojaci roztržití. Napríklad vy vôbec
o tom neviete, že teraz nemáme byť na scéne. Už sa sem rúti
balet a môže sa to s nami zle skončiť...

(Obaja odchod.)

BALET: KDE BOLO – TAM JE! Hudba: Milan Novák.

Choreografia: Ján Guoth

(Opona.)

SPEV: ATÓMOVÉ PEKLO. Hudba: Pavol Šimai.

Text: Boris Droppa

SPEV: KEĎ VOJAČIK DO VOJNY ODCHODÍ.

Hudba: Fr. Lemarque.

Text: Rudolf Skukálek

SCÉNKA: MÔJ ŠVAGOR JE GENERÁL

ARTÚR: To je trápne, keď sú vojaci roztržití. Jeden učiteľ vraj zakričal v najväčšej strelbe do nepriateľských zákopov: „Ak hneď neprestanete, zavolám pani riaditeľku!“

FELIX: Najväčšie kúsky z roztržitosti robia vojaci, čo slúžia v ponorkách.

ARTÚR: Poznám. Prvé vychádzky. Veľmi nepríjemné je však, ak sú roztržité šarže. Môj švagor je generál...

FELIX: Váš švagor je generál? Nemohli by ste mi vybaviť dovolenku?

ARTÚR: ... môj švagor je generál v Portugalsku. A v štyridsiatom siedmom na vojenskej prehliadke v Londýne, hlavnom meste Portugalska, zobral si namiesto uniformy škótsky ľudový kroj. *(Medzi rečou vojde na scénu muž v tmavých okuliarech.)*

MUŽ: *(K obecnstvu.)* Som záškodník Karlsruhe. *(K hercom.)* Pokračujte! *(Zapisuje si niečo do notesa, rozmotáva zápalnú šnúru atď.)*

ARTÚR: Teda v škótskom ľudovom kroji...

MUŽ: *(Pristúpi k Artúrovi a podáva mu pištoľ.)* Podržte mi to!

ARTÚR: Prosím. Teda v ľudovom kroji...

FELIX: Váš švagor je pôvodom Škót?

ARTÚR: Škót je, ale nie pôvodom. Škótskeho pôvodu je moja sestra Anča. A on si vám v tom Londýne z roztržitosti zobral manželkin kroj. Ale nebolo to poznať, lebo v Škótsku aj muži nosia sukne. Bolo že to na admirálite smiechu!

FELIX: *(Medzitým spozoroval záškodníka, ktorý sa blíži s dýkou k Artúrovi. Ten stojí k nemu chrbtom. Felix spotený hovorí.)* To si myslím! To je smiešne! Ha... ha... ha... *(Dáva nezrozumiteľné znamenia Artúrovi.)*

ARTÚR: *(Nič netušiac, strašne sa smeje. Revolver drží v ruke.)* V armáde by mali roztržitosť prísne trestať! Napríklad taký Michel. Ten vlepil majorovi Champlanreuxovi... čo mu to vlepil? Aha – zaucho. Z roztržitosti!

FELIX: *(Bledý od strachu.)* O tom som ani nevedel. *(Úplne prestrašený.)* Ale je dnes krásna noc! Nikde ani hviezdy. Len sa obzrite okolo seba!!!

ARTÚR: *(Obzrie sa a bezstarostne pokračuje.)* V takúto noc je hriech nestrážiť. Všade okolo je plno... *(Zmeravie, uvedomí si prítomnosť záškodníka.)*

FELIX: (*Hrdinsky.*) Len to dokončíte!

ARTÚR: Všade okolo je plno ľudí. (*S rukami nad očami si obzerá okolie, pristúpi k záškodníkovi.*) Áááá... dobrý večer, pán... (*Tvári sa, akoby si nemohol spomenúť na meno známeho.*)

MUŽ: (*Zmätený Artúrovým počínaním.*) Demjan Bednyj, inštalatér. (*Chce mu podať ruku.*) Vráť mi ten revolver!

FELIX: (*K Artúrovi tak, aby to záškodník nepočul.*) Nevráť! Meno falošné! Fúzy nalepené!

ARTÚR: Ale prečo nie? (*Nahlas.*) Ja mu ho vrátim! Čo ho mám držať do rána?

(*Artúr s Felixom sa bijú o revolver. Záškodník to chce využiť, no vtom oproti nemu vojde veliteľ Wolfgang, ktorý sa vracia do kasárne.*)

WOLFGANG: (*Zamyslený.*) Čo som si to zabudol? (*Vrazí do záškodníka.*) Čo je to tu? Ticho!

ARTÚR: (*Podáva hlásenie.*) Vojak Artúr na stráži kóty. (*K Felixovi.*) Akú kótu to strážime?

FELIX: (*Hľadá po vreckách.*) Kde som to mal napísané?

WOLFGANG: Ticho! Čo tu hľadá civilná osoba?

ARTÚR: Ja neviem. (*K záškodníkovi.*) Čo tu hľadáte?

WOLFGANG: Kričali ste „stoj“?

FELIX: ... že vás prerušujem, my sme sa tu rozprávali a on mu dal podržať revolver.

(*Záškodník sa dostane za Wolfgangov chrbát.*)

WOLFGANG: Kto komu dal podržať revolver?

FELIX: Bolo to takto: Zjedli sme večeru a Artúr mi hovorí: „Ej, dnes máme službu.“ A ja mu na to: „Veru, veru.“ A čo čert nechcel, zhovárame sa a tu zrazu...

WOLFGANG: Strečno! (*Opraví sa.*) Stručne!

ARTÚR: (*Obráti sa k nemu a nevdojak naň mieri revolverom.*) On mi ho dal podržať, ale ja som mu povedal tak a tak, to by ma zdržovalo, ale potom som si pomyslel: Si človek, Artúr, a či pes? (*Namieri revolverom na Felixu.*) Bolo to tak?

FELIX: (*Zdvihne ruky nad hlavu.*) Ja by som ťa doplnil. On (*Ukazuje na Artúra.*) mi rozprával svoj život, potom prišiel On (*Ukazuje na záškodníka.*) a dal mu revolver a On (*Ukazuje na Artúra.*) mu ho podržal a On (*Ukazuje na záškodníka, ktorý v tej chvíli mizne zo scény.*)... a On ušiel. (*Vydýchne si.*)

WOLFGANG: (*Ktorý nič nezbadal.*) Teraz je mi všetko jasné. Tak teda (*K Felixovi.*) Vy ste mu dávali revolver, aby vám ho podržal, a vy (*K Artúrovi.*) ste mu ho podržali a vtom prišiel On (*Ukazuje za seba.*) a začal vám rozprávať svoj život. A kto je vlastne On? (*Obráti sa a nevidí nikoho.*)

FELIX: On vlastne nie je.

ARTÚR: On odišiel.

WOLFGANG: To je ale drzosť odísť bez hlásenia! Tak o čom ste sa rozprávali? Rýchlo a stručne!

FELIX: Ale tuto Artúr mi rozprával o svojom švagrovi, ktorý je generál...

WOLFGANG: Generál? Jeho švagor?

ARTÚR: Môj švagor.

WOLFGANG: (*Nápadne milo.*) A čo? Doma všetko v poriadku? Všetci zdraví?

ARTÚR: Ďakujem za opýtanie. Sestra má niečo s ľadvinami.

WOLFGANG: Ej, ľadviny, ľadviny. (*Zbadá, že nemá nohavice. Zahanbene.*) No, ja už budem musieť ísť.

FELIX: (*Velí.*) Pozor! (*Obaja sa stavajú do pozoru.*)

WOLFGANG: Ale to nemuselo byť, priatelia! Ak dovolíte... pohov?!

A a F: Veľmi radi, poslúžte si...

WOLFGANG: (*Zreve.*) Pohov!

A a F: (*Temer spadnú od ľaku.*)

WOLFGANG: (*Mierne.*) Tak dovidenia. A pozdravujte švagra! (*Odíde. A a F sa nechápavo dívajú za ním.*)

FELIX: (*Ukazuje do kulis.*) Aha. Baletky! Hovorí brožúra seržanta Newerlyho niečo o baletkách?

ARTÚR: Iba v súvislosti s myslením. Baletky – hoci je to nezvyčajné – myslieť môžu, kým vojak v žiadnom prípade myslieť nemôže.

FELIX: Vojaci majú miesto myšlienok sny.

ARTÚR: Myslíte, že to, čo sa tam hýbe, je myšlienka?

FELIX: Nie, to je sen!

ARTÚR: Vidíte, skoro by sme boli zabudli. Dobrú noc! (*Zaspia.*)

BALET: ROZMÝŠLAŤ ZAKÁZANÉ! Hudba: Milan Novák.
Choreografia: Ján Guoth

SPEV: SVĚT NARUBY, pieseň z hry „Balada z hadrů“.

Hudba: Jaroslav Ježek. Text: J. Voskovec a J. Werich

SPEV: JE SO MNOU KONIEC. Hudba: Dr. Ján Siváček.

Text: Nataša Tanská

SCÉNKA: FRANZOV LIST PRÍBUZNÝM

ARTÚR: Stoj! Kto tam?

FRANZ: To som ja. Franz.

ARTÚR: (*Podíde k nemu a pozrie mu zblízka do tváre.*) Felix, pod sem. To je ten Franz z 3. roty, o ktorom som ti rozprával tie smiešne historky.

FELIX: (*Tiež sa mu pozerá zblízka do tváre.*) To je on? Ty si pobožkal pri nástupe zupákovi ruku?

FRANZ: Z vďačnosti. Pán poručík Wolfgang mi dovolil ísť počas poplachu na záchod. (*Zadíva sa na Artúra vyčítavo.*) Vieš, že nie si ustrojený podľa predpisu?

ARTÚR: (*Súcitne.*) Prečo myslíš, Francko?

FRANZ: Nemáš na hlave helmu, ľavý podpätok máš zablatený až-až...

ARTÚR: (*Ako matka, keď ukladá dieťa spať.*) Upokoj sa, Francko. To som ja, tvoja stará mať. Hali-beli, hajaj-búvaj... (*Medzi spevom ukazuje Felixovi za Franzovým chrbtom, že Franz je blázon.*)

FELIX: (*Opatrne.*) To ťa prejde, Franz! Nechceš pod zuby... (*Opraví sa.*) Nechceš niečo pod zuby? To býva od hladu...

FRANZ: Chlapci, nepretvarujte sa. Ak nie ste vzorne ustrojení, je to síce maličkosť, ale nepriateľ nikdy nespí!

ARTÚR: (*K Felixovi.*) Čo s ním spravíme?

FELIX: Opýtaj sa ho, prečo sa tu potuluje, a keď neodpovie, zastrelíme ho.

FRANZ: Čo si to tam šepkáte?

FELIX: Hovorím Artúrovi, nech sa ťa spýta, čo tu chceš, a keď nepovieš pravdu – zastrelíme ťa.

ARTÚR: Ale, čo sa s ním budeme hrať. My ťa máme právo zastreliť! Vyrušuješ nás pri strážení, si odporný a sprostý ako tlk. (*K Felixovi.*) Vojak Felix!

FELIX: Tu.

ARTÚR: K lícu zbraň! Pozor!

FELIX: (*Ticho k Artúrovi.*) Náboje! Nemám náboje...

ARTÚR: (*Nahlas k Franzovi.*) Nemáš u seba nejaké náboje?

FRANZ: Čo? Vy strážite bez nábojov? Chlapci, chlapci, z toho môže byť zle!

FELIX: (*Pokojne.*) Upokoj sa, Franz! Náboje sme poslali domov. Môj otec je poľovník...

ARTÚR: (*K Felixovi.*) Na takýchto treba ísť zhurta – hovorí Newerlyho brožúra. (*K Franzovi.*) Povedz konečne, čo tu hľadáš, lebo ti takú strelím... (*Chytí sa za srdce.*) Infarkt!

FRANZ: Ja že som infarkt? No, čo je veľa, to je veľa! Urážať sa nenechám.

ARTÚR: Ale čoby! Moje srdce! V civile som duševný pracovník.

FRANZ: No veď práve za tebou idem. Napísal som domov list.

Oprav mi ho!

FELIX: (*Zoberie mu z ruky list.*) Ukáž?!

FRANZ: Počkaj, počkaj, počkaj! Čím si v civile?

FELIX: Spisovateľ. Ty si nečítal mojich „Troch mušketierov“? Nevzdalanec.

FRANZ: (*Padne na kolená.*) Ty si ten veľký Schiller?

FELIX: Vstaň! Aj Schiller musí byť vojakom! Keď budeš zlý, napíšem o tebe knihu!! Daj sem ten list! (*Číta.*) Milá mamička, otecko a súrodenci. No vidíš! Hneď v prvej vete – dve hrubé chyby. Už aj ich oprav, lajdáčisko lajdácke. (*Dá mu dve spakruky.*) Mamička sa píše s tvrdým „y“ a v slove „súrodenci“ je na „o“ vokáň. A to písmo! A to písmo! To sa nedá ani prečítať.

ARTÚR: (*Úctivo k Felixovi.*) Dovolíte, majstre! (*Díva sa do listu.*) Prečo? Nie je to také zlé. Toto je celkom jasné „K“ alebo „B“? ... a toto zase „U“ či snáď „S“? Ale ako celok je to nečitateľné. Prečítaj nám to sám, Franz, a my ti potom povieme, kde boli chyby.

FRANZ: (*Číta.*) Všetkých nás dôkladne poprezerali. Do každého jednotlivca sa dívali osobitne zhora i zdola. Tak isto preskúmali. Či sme všetci normálni. Museli sme povedať, kto je pánom spolkovým kancelárom a obidve mená pána ministra národnej obrany. To som, chvalabohu, vedel. Čo hneď príjemne udurelo. Do očí. Okrem platfusu som telesne, ako aj

ináč. Vo veľmi dobrom stave, povedali. Ale kvôli tým nohám ma zaradili k tankistom. Teraz som tu. Veľmi sa mi to páči.

ARTÚR: Medzi nami, Franz. Vieš o tom, že už listy neotvárajú?

FRANZ: Samozrejme. Veď je to listové tajomstvo.

FELIX: A prečo potom tieto voloviny: Veľmi sa mi to páči.

FRANZ: Mne sa to naozaj páči! A vám sa to nepáči?

ARTÚR: (*Začína sa Franza báť.*) No... áno. Čítaj ďalej. Nahlas, aby to bolo počuť na celom úseku. Ideme s Felixom na obchôdzku. (*K Felixovi.*) Povinnosť je povinnosť.

FRANZ: Nie. Obídte celú pevnosť dvakrát! Tak je to v predpisoch. Ja si to zatiaľ budem čítať sám pre seba.

(*Artúr a Felix sa bezradne vytratia.*)

FRANZ: (*Číta nahlas sám pre seba.*) Zložili sme sľub, že sme odhodlaní. Verne a oddane brániť nemeckú vlasť so zbraňou v ruke, čo sa aj všeobecne vykonalo. Okrem jedného. Ktorý sa zdráhal. Preto ho dajú na súd. Ktorý rozhodne. Či sa môže uliat alebo nie. Kamaráti sú tu senzační a prima. Aj uniformy dobre sedia. Strava je primeraná. Niekedy mi nestačí. Ale na škŕkanie v bruchu sa nesmieme sťažovať. Hovorí náš poddôstojník. Lebo že totiž na fronte sú väčšie trápenia. Prvý deň nás obliekli a dostali sme všetky handry. Len zbrane ešte nie. Potom nás predstavili nadriadeným. Náš pán nadporučík povedal, že sa nám dostáva veľkej cti. Sú vraj dobré vyhliadky na povýšenie. Večer potom bolo pekné kamarátske posedenie. Aby sme sa zoznámili aj ináč. Náš dýzlák veľa rozpráva o tom. Čo všetko zažil v poslednej vojne. Je to prešibaný chlap. Náš pán poručík. Má šľachtický titul a je veľmi vzdelaný. Človek sa len čuduje. Aký vie mať energický hlas. Keď chce, je ešte veľmi mladý. Ale má vyššie školské vzdelanie. A prešiel aj všetkými kurzami. Máme aj spoločenskú výchovu. Aby sme vedeli. Ako sa máme správať na verejnosti. Ktorým krčmám sa máme vyhýbať. Aj to nám vysvetlili. Kasárne sú celkom nové. Dýzlák nariadil, aby sme ich šanovali. Aby po nás mohlo narukovať ešte mnoho generácií. Kto napľuje na dlážku alebo odhodí zápalku. Je sviňa. Ktorá sa má uňho hlásiť. Už som sa smel pozrieť aj na tanky. Už sa teším. Keď budem sedieť vnútri. A nebudem musieť chodiť peši. Na izbe sme po šiestich. Pevne

držíme spolu. Náš veliteľ izby je utečenec zo sovietskej zóny. Je priamo príšerné. Čo ten niekedy rozpráva. Človek naozaj začne nenávidieť tých mocipánov na druhej strane. Budúci týždeň máme prvú vychádzku. K tomu sme dostali už mnoho pozvánok od starostu. Aj od jedného spolku, ktorý sa zaoberá organizovaním voľného času. Žold, ktorý dostaneme. Stačí. No predsa by som vás prosil, aby ste mi niečo poslali. Hoci aj balík so žrádlom. Ktorý by sa mi veľmi zišiel. Čoskoro sa dám aj odfotografovať...

(Počas čítania sa prikráda Wolfgang.)

WOLFGANG: Čo to má znamenať!!!?

FRANZ: Pán poručík, vojak Franz pri čítaní svojho listu, či nie je v ňom chyba.

WOLFGANG: Teraz v noci? Na úseku, ktorý je strážený?

FRANZ: Ja som sem prišiel za...

WOLFGANG: Odpovedajte, len keď ste tázaný. Pačrev! Veď ja s tebou zatočím. Prečo si čítal nahlas?

FRANZ: Nevieť čítať potichu.

WOLFGANG: Čo? Vojak našej armády nevie čítať potichu? Vás neučili čítať v škole len tak... očami – potichu?

FRANZ: To je moja slabosť. Písať potichu viem, ale čítanie...

WOLFGANG: To je jedna vec. Druhá vec: čo tam píšete o fotografovaní? Dajte mi ten list, lebo vás zabijem!

FRANZ: Viem, že existuje listové tajomstvo, ale pred vami, pán poručík, nemám tajnosti!

WOLFGANG: Čušte! Idiot! *(Pozrie sa do listu.)* Čo je toto?
(Ukazuje prstom.)

FRANZ: Malé „b“.

WOLFGANG: Čítať a písať ešte viem. Nie som abafelbet! Toto vedľa, vy sviňa!

FRANZ: To je machuľa.

WOLFGANG: Machuľa v liste vojaka našej armády! Machuľa! To je jedna vec. A druhá vec: prečo používate šifry?

FRANZ: Šifry? Veď je to švabach!

WOLFGANG: Nezhovárajte! Je to nečitateľné. Kde je to o tom fotografovaní?

FRANZ: Tu.

WOLFGANG: Ešte raz mi prečítajte celú tú časť až do konca. Potom vás potrestám, lebo ste tupý kôň!

FRANZ: (*Číta odhodlane.*) Teraz už musím pre dnešok končiť. Lebo nás čakajú rajóny a ja by som sa veľmi rád vynasnažil. Aj nášmu desiatnikovi musím ešte pomôcť. Preto vás nastokrát pozdravujem: váš Franz, tankový strelec.

WOLFGANG: Tak vy musíte končiť?! Teraz v noci idete na rajóny?! Teraz v noci chcete ísť na rajóny? Viete, kam pôjdete?

FELIX a ARTÚR: (*Naraz.*) Stoj! Kto tam?

WOLFGANG: Poručík Wolfgang!

ARTÚR: No, nononono... To by mohol povedať každý. Strielame! Vyčkajte na svojich miestach a po výstrele padnite.

FRANZ: Je to skutočne pán poručík. A ty by si bol schopný strieľať. (*K Artúrovi.*) Si tupý kôň!

WOLFGANG: Čo ste to povedali? Prečo urážate vojaka Artúra v službe?

ARTÚR: Ale on to tak nemyslel, pán veliteľ!

WOLFGANG: Myslel, nemyslel! Jeden myslel...

FELIX: To bol ale civil... (*Artúr ho kopne.*)

WOLFGANG: ... a čo ja viem, čo sa mu stalo. Kde by sme prišli, keby každý kamarát urážal vojaka z dobrej rodiny. (*Milo k Artúrovi.*) Ako sa má váš pán švagor... generál...

ARTÚR: De Gaulle.

WOLFGANG: Ak s ním budete, pozvite ho do našej pevnosti. (*Meno švagra ho tak ohúrilo, že podáva všetkým ruky.*) No tak ja už musím ísť. Strážte pokojne ďalej.

ARTÚR: Ale nám sa už nechce.

WOLFGANG: Vydržte to, chlapci! O chvíľu svitá. Bývajú tu čaro krásne rána. Pošlem vám kávu. (*K Franzovi.*) A ty!!!! Ty umyješ podlahu v dôstojníckej kantíne. Ja ti dám nahlas čítať po nociach.

FELIX: Len mu dajte. Jemu sa tu páči.

FRANZ: (*Podáva list Artúrovi.*) Hoď to do schránky. (*Franz a Wolfgang odídu.*)

ARTÚR: Pozor!

FELIX: (*Postaví sa do pozoru.*)

ARTÚR: (*Ukazuje za Franzom.*) Na neho!

(*Vchádza spevák-poštár, odovzdajú mu list a odchádzajú.*)

PIESEŇ A BALET: PEČENÉ POŠTOVÉ HOLUBY.

Text: Boris Droppa. Hudba: Pavol Šimai
(Opona.)

II. ČASŤ

BALET: DRILL GIRL. Hudba: Milan Novák.

Choreografia: Boris Slovák

SCÉNKA: POSLEDNÝ SÚBOJ

(Generál Artúr a generál Felix boli účastní veľkej prehliadky girls a po tanci nadväzujú rozhovor. Artúr má 125 rokov, Felix, jeho mladší vrstovník, má 119.)

FELIX: Ja mám s tou mojou armádou starostí! Predstavte si, že ten čatár Liverpool z 3. divízie 2. armádneho zboru včera v noci zase kašlal.

ARTÚR: To máte z toho, že ste nezakázali svojim vojakom kúpanie. Ja som svojim vojakom zakázal všetko.

FELIX: Keď ja nemám na tých chudákov čas. Viete, my stratégovia nesmieme stratiť ani chvíľku. Ja som nemal voľno od vojny Juh proti Severu. Vtedy som narukoval a odvtedy som stále v ohni. Samá porada, kongresy, manévry – veď to poznáte.

ARTÚR: Nepoznám. Ja si nosím prácu domov. Minulý týždeň sme s manželkou vypracovali plán prepadu severnej pologule.

FELIX: Ale čo nepoviete?! To si nesmiem nechať ujsť. Mám tam zopár nepriateľov. Iste poznáte: generálplukovník Hajmáši Péter a jeho smutno známy brat Hajmáši Pál...

ARTÚR: Nepoznám. Plán prepadu severnej pologule zrel vo mne už veľmi dlho. Mon ženeral, poďme do terénu!

(Nasadia si na hlavy helmy, prehodia poľné plášte a pristúpia k stolíku. Artúr vytiahne z vrecka nonšalantne bombóny a rozkladá ich po stole.)

ARTÚR: Toto sú hlavné strategické body na severnej pologuli.

FELIX: *(Ukáže na jeden bombón, na ktorý má práve chuť.)* Túto pevnosť poznám, bol som tam na dovolenke. *(Zje bombón.)*

ARTÚR: *(Ukazuje ďalej.)* Tuto je moje loďstvo. Invázia sa začne v podvečer z tejto strany.

FELIX: A letecké sily?

ARTÚR: (*Žoviálne.*) Nezaprie sa vo vás špecialista! Letecké sily zaútočia zhora, ako to už býva zvykom. (*Položí Felixovi bombón na hlavu.*)

FELIX: (*Opatrne s bombónom na hlave.*) Ak sa smiem spýtať, použijete aj výsadkárov?

ARTÚR: Rozhodne. Zídu z hôr na pomoc námornej pechote. (*Manévruje rukami po Felixovej hlave.*)

FELIX: Ale to je nezmysel! Výsadkári by mali byť vysadení priamo na pobrežie. Na ktoré – neviem. (*Zhodí niekoľko bombónov na zem.*)

ARTÚR: Aký nezmysel? Veď som vám to ešte nedopovedal! Ideálne by bolo, keby sa v tomto štádiu zapojili do boja vaši horskí strelci.

FELIX: Správne. Zaútočili by priamo na túto juhovýchodnú základňu a zničili by ju. (*Prehltne základňu.*)

ARTÚR: Pardon, zjedli ste mydlo. Kde sme prestali? Už viem. V tej chvíli nastúpi delostrelectvo.

FELIX: Už sa teším. Vaše delostrelectvo je výborné.

ARTÚR: Vaše tiež nie je zlé...

FELIX: Vaše má síce určité kazy...

ARTÚR: Vaše delostrelectvo je málo pohyblivé...

FELIX: Ako? Vaše delostrelectvo je slabé...

ARTÚR: Vaše delostrelectvo nestojí za nič!

(*Strhne sa bitka. Tentoraz skutočná. Generáli sa držia za goliere.*)

ARTÚR: A teraz mi povedzte, kde ste podeli základňu v Kaspickom mori?

FELIX: Zhltli ju moji horskí strelci!

ARTÚR: Čerta starého! (*Hystericky.*) Zjedli ste mi posledný kúsok mydla.

FELIX: Keby som bol tušíl... ani sa tej základne nedotknem... (*Uvedomí si.*) Čo?? Ja že som zjedol mydlo? (*Vrhne sa na Artúra.*)

(*Do všeobecného chaosu vstúpi Franz.*)

FRANZ: Dobrý večer, chlapci, potreboval by som odoslať tento list. Píšem ho môjmu učiteľovi Hansovi Pansovi, ktorý má veľký podiel. Na tom, že je zo mňa uvedomelý vojak.

ARTÚR: (*K Felixovi.*) Nechápem, kde ten chlap berie odvahu chodiť stále za nami.

FELIX: (*Dobrácky.*) Možno nás má rád.

ARTÚR: (*So stoickým pokojom.*) Ja ho zastrelím! (*K Franzovi.*) Čo tu chceš?

FRANZ: Ako sa to ku mne chováte? Veď ste v službe! Vidí sa mi, že si robíte posmech z našej armády.

ARTÚR: Posmech? Z našej armády? My sa na tú vašu armádu vykašleme!

FRANZ: Čože? A vy ste nečítali vyhlásenie pána spolkového kancelára?

FELIX: Dobre, že si mi pripomenul pána spolkového kancelára. Ten nám môže všetkým...

ARTÚR: Felix, máš tri deti!

FRANZ: To nemyslíte vážne?!

ARTÚR: Zmizni, kým sa ovládam!

FELIX: Ja sa tiež ťažko ovládam. Franz, vidíš tú ruku? (*Plače.*) Tá ruka ešte nezabila, ale keď neodídeš, táto ruka... táto ruka...

FRANZ: (*Úprimne, bez ostychu.*) Chlapci, ja to nepoviem veliteľovi, spoľahnite sa.

ARTÚR a FELIX: (*Vyjavene.*) Čože???

FRANZ: Ja mu to napíšem. (*Odchádza.*)
(*Artúr a Felix padajú do mdlôb.*)
(*Opona.*)

BALET: ROMEO a JÚLIA. Hudba: Milan Novák.

Choreografia: Boris Slovák

SPEV: FRANZOVA LISTOVÁ ÁRIA. Text: Boris Droppa.

Hudba: Pavol Šimai. Spieva Franz

SCÉNKA: DRUHÝ LIST FRANZA

(*Artúr a Felix nájdu na scéne spievajúceho Franza.*)

ARTÚR: Ten blbec je tu zase!

FRANZ: Chlapci, napísal som list...

FELIX: Tak si ho prečítaj!

FRANZ: Píšem frajerke. To vás bude baviť. Rôzne pikantérie.

(*Číta.*) Tank.škol.pohr.prap.C/II/98574/KRF/omega/druhá
odmocnina z 242 pozn. značka R.U.R. 813 tel. 44179005
alebo 1324796 a pol od 18.00 hod. 5714368...

ARTÚR: No, to je zábavný list...

FELIX: Tvoje šťastie, že ho slečna nebude čítať.

FRANZ: Prečo by ho nečítala?

ARTÚR: Lebo jej ho prečítaš sám. Vojak Felix, prived pánovi slečnu!
(*Felix privedie Lízu a obidvaja strážni zmiznú.*)

FRANZ: Líza! Čo tu hľadáš? Sem sa nesmie!

LÍZA: Prišla som sa pozrieť. Ani mi nedáš hubičku?

FRANZ: Tu?

LÍZA: Chceš povedať, že sa bojíš?

FRANZ: Ja že sa bojím? Nie. Ale je to proti predpisom.

LÍZA: Priniesla som ti pukance. Viem, že ich máš rád.

FRANZ: (*Opatrne berie pukance.*) – (*Trápna pauza.*) Líza,
si mi verná?

LÍZA: Mohol by sa mi pozrieť hocikto do očí, mohol by mi hocikto
nosiť dary od výmyslu sveta – ja zostanem verná navždy
tebe! (*Zmení tón.*) Jáj, skoro by som bola zabudla. Lola
Repudčôková sa vydala a vieš, za koho? Háďaj!

FRANZ: Za Juana Dengľavého?

LÍZA: Kdeže, za Robinsona! Robinsona Crusoa z dolného konca!
Toho pupkáča!

FRANZ: Chodí ako kačka. Takto... (*Ukazuje Robinsona Crusoa.*
Obidvaja sa smejú. Za nimi sa objaví Wolfgang.)

WOLFGANG: Čo je to tu? To by bola prvá vec. A druhá vec: Kto je to
tu???

FRANZ: Pán poručík, vojak Franz plus jeden (*Opraví sa.*), plus
jedna.

WOLFGANG: (*Zbadá slečnu, začne si kocúrsky vykrúcať bajúzy.*)
Vojak Franz! (*Ale stále sa díva na Lízu.*) Ja sa z vás zbláznim.
Prečo sem vodíte civilné osoby?

FRANZ: Ja nie! To ona sama.

WOLFGANG: (*Zmyselne sa díva na Lízu.*) Ale čo?! Tak ona sama?
Nemali ste ju sem pustiť!

LÍZA: Oklamala som strážu. Viem, ako na vojakov. (*Koketne
žmurkne na Wolfganga a obnaží koleno.*)

WOLFGANG: Podte so mnou do kancelárie! (*Menej prísne.*) Mám skvelé nahrávky. Medziiným Granadýrmarš – ak poznáte.

FRANZ: Ale my sa v máji berieme.

WOLFGANG: Čušte! Vojak Franz! Aby som nezabudol: zajtra ráno skočte ku mne. Poškriabete zemiaky a potom mi poškriabete chrbát.

WOLFGANG: (*Ponúkne slečne rameno.*)

LÍZA: Franz! Ty môj nechápavý, dobrý chlapček... (*Odídu.*)

FRANZ: (*Zahodí list a utečie.*)

(*Artúr a Felix prichádzajú.*)

ARTÚR: (*Nájde list, vytiahne fotografiu.*) Tak sa pozrite na tú fotografiu. Ten výraz! To držanie tela.

FELIX: Tela.

ARTÚR: Dovoľte...

FELIX: Tak som to nemyslel. (*Berie fotku.*) Pozrite sa na ten výraz. To je výraz telaťa. Oči v podstate dobrácke, pokojne upreté do objektívu. Dáva sa, dáva a myslí si...

ARTÚR: Pochybujem.

FELIX: Ale veď vidíte, že sa dáva...

ARTÚR: Pochybujem, že myslí. Iba sa dáva. Dalo by sa povedať, že čumí.

FELIX: A že čumí pomerne oddane.

ARTÚR: Viete, že má aj fantáziu?

FELIX: Ale čo? To mi je novinka! A kde, ak sa smiem spýtať?

ARTÚR: Predsa tu (*Ukazuje na fotke.*)... ako sa to volá... taký známy výraz... ten to držal v ruke... ten „Byť či nebyť“...

FELIX: (*Usilovne si spomína.*) No... hlava!!

ARTÚR: To hádam nie. Trochu prehánate. Lebka! A tá lebka je plná fantázie.

FELIX: Človek by neveril, keď sa tak dáva...

ARTÚR: (*Dáva sa na Felixovu hlavu.*) Ale prečo nie?

FELIX: Sem (*Na fotku.*), keď sa dáva.

ARTÚR: Táto lebka je plná fantastických vidín. Má svoje túžby a sny.

FELIX: On iste snáva o tom, ako čistí čižmy veliteľovi generálneho štábu.

ARTÚR: Alebo ako umýva záchody vo vládnej budove.

FELIX: Alebo ako sa pchá ministromi vojny do...

ARTÚR: No, no!

FELIX: ... do jeho blízkosti. Slovom, fantázia pracuje.

ARTÚR: A nikdy nezabudne pozrieť sa každé ráno do svojej torby.

FELIX: Načo?

ARTÚR: Či tam náhodou nemá maršalskú palicu.

(Obaja za dialógu odchádzajú.)

SPEV: PIGALE

BALET: PUTÁ MINULOSTI. Hudba: Milan Novák.

Choreografia: Ján Guoth

SPEV: LÁSKA NA VLÁSKU

SCÉNKA: POPRAVA SA ODKLADÁ NA NEURČITO

WOLFGANG: Pozor!

ARTÚR: *(Podáva hlásenie.)* Vojak Artúr na stráži kóty...

(Felixovi.), ktorú kótu to strážime?

FELIX: Mal som kdesi zapísané...

WOLFGANG: To mi stačí. Kóta je neočíslovaná. Vojaci! Poverujem vás dôležitou úlohou, ktorá pre vás bude i príjemným rozptýlením. *(Číta rozkaz.)* Vojenský tribunál odsúdil na trest smrti zastrelením vojaka Franza za nedodržanie rozkazu. Popravčia čata nastúpi v zložení: vojak Artúr a vojak Felix. *(Chce zastrčiť papier do vrecka na nohaviciach, zistí, že je v spodkoch. Smrteľne vážne.)* Vykonajte rozsudok! *(Odchádza.)*
(Franz sa postaví do pozadia. Felix mu zaväzuje oči, Artúr, celý nešťastný, berie do rúk samopal.)

FELIX: *(K Artúrovi.)* Je to tvoja veľká príležitosť. S chuťou do toho!

ARTÚR: Čím skôr budeme hotoví, tým skôr budeme môcť ísť do kina. *(Franzovi.)* Hrajú ohromný film. Pod's nami... jaj, ty nemôžeš, prepáč. Videl si Zlaté opojenie?

(Franz krúti záporne hlavou.)

FELIX: Ty si nevidel Zlaté opojenie?

ARTÚR: On nevidel Zlaté opojenie?

ARTÚR a FELIX: No ale tak to musíš ísť s nami!! Nevidieť Zlaté opojenie! A umrieť! Ty si sa zbláznil! Veď to je naopak. Vidieť Zlaté opojenie a umrieť!

FRANZ: Nemôžem ísť s vami. Vojenský tribunál vie, čo robí.

ARTÚR: Nechcem sa miešať do tvojich súkromných záležitostí,
ale veľmi som zvedavý – za čo si vlastne dostal guľku?

FRANZ: Stál som pod bránou, keď pršalo.

FELIX: Sám?

FRANZ: Sám. Ale mal som stáť pred bránou.

ARTÚR: To je iné. Keď si nestál podľa predpisu.

FELIX: Ako sa cítiš pred smrťou?

FRANZ: Dobre. Viem, že som potrestaný spravodlivo. Každého
takého vojaka by mali postaviť k múru.

ARTÚR: Mali. Veru mali. Ale keď v niektorých kasárňach ani
len nemáme poriadne múry. A u dreveného plotu strieľať
odsúdeného – to nie je ono! To nie je tá atmosféra.

FELIX: A aký bol tvoj najväčší celoživotný zážitok?

FRANZ: Prvé sväté prijímanie. Ale prečo neplníte rozkaz? Prečo
nestrielate? Strieľajte, nenechajte sa ponúkať!

FELIX: Ďakujeme. Zastrieliame si. Podľa predpisu budeš
o chvíľu zasa pred bránou. Myslím pred nebeskou. Ešte
si neodpustíš otázku – nehnevaj sa, že ťa zdržujem: ty si
schopný umrieť bez toho, aby si videl Chaplina? Veď by ti to
sám Pánboh neodpustil!?

ARTÚR: Už vidím Hospodina, ako sa bude od smiechu váľať,
keď mu povieš, ako kopol Chaplin toho veľkého tučného
gangstra do zadku...

FRANZ: (*Prísne.*) Ste nenapraviteľní lajdáci! Strieľajte!
Nešetríte ma!

(*Obidvaja mieria puškami na Franza. Felix napravuje Franza,
hlavu, ruky, hľadajú mu srdce, aby ho označili terčom –
scéna ako u fotografa.*)

ARTÚR: Na môj povel... RAZ!

FELIX: Počkaj! A nemohol si vyjsť pred bránu, keď išiel
Wolfgang? Tá chvíľa na daždi by ťa nezabila! Naopak...

FRANZ: Keď Wolfgang bol tiež pod bránou. Tesne pri vrátnici.

ARTÚR: Tak ty si nebol sám!? Nemôžem pochopiť ľudí, ktorí
tesne pred smrťou klamú a ani sa nečervenajú.

FRANZ: To zasa nie! Ja som ho nevidel. Bola tam tma!

FELIX: (*S puškou na líci.*) Ešte predtým, než ťa zastrelím:
Wolfgang tam bol sám?

FRANZ: (*Dramaticky.*) Nie. Boli tam s Lízou!

ARTÚR: A to by si sa nechal zastreliť? Vyzvi toho tchora na súboj!

FELIX: (*S pažbou na líci.*) On sa ťa chce zbaviť. Bojí sa ťa!

FRANZ: On sa ma bojí? Prečo? Veď som obyčajný vojak.

ARTÚR: Ty nie si obyčajný vojak. Ty si neobyčajný vojak. Začínam ľutovať, že ťa musíme zastreliť.

FELIX: No, skončíme to. Vel!

ARTÚR: O chvíľu pôjde žurnál. Na môj povel: DVA!

FRANZ: Počkajte! On sa ma bojí!?

FELIX: A ty si to nevedel? Aj nás sa bojí! Preto na nás tak kričí.

Ide totiž o to, že naša armáda je v rozklade. Cítiš ten pach?

ARTÚR: Ty si myslíš, že sme fasovali plynové masky len tak?

FELIX: Ale ty si spokojný. Teraz ťa zastrelíme a Wolfgang bude tiež spokojný.

FRANZ: Ale ja nie som spokojný.

ARTÚR: Netáraj! Čítal si nám listy. Páči sa ti tu!

FRANZ: Oni podvádzajú!

FELIX: Dobre som počul? Už aj sa postav k múru! To bola typická vlezradcovská myšlienka!

FRANZ: A záverom len toľko: Poručík Wolfgang je tupý kôň!

ARTÚR: Preboha, Franz, veď to je urážka predstaveného!

FELIX: Podme... podme... skoncuje s tým vlezradcom. Je pol deviatej... beží žurnál.

ARTÚR: Na môj povel...

(*Vojde Mína.*)

MÍNA: Dobrý deň. Prepácte, že vyrušujem. Hľadám veliteľa Wolfganga. Na bráne mi povedali, že je na popravisku.

FELIX: Ááá, slečna Irena. (*Artúrov kopanec.*)

MÍNA: To bude omyl. Som Mína.

FELIX: Správne. Irena je jeho matka. (*Artúrov kopanec.*)

FRANZ: (*Stojí v pozadí ako Jánošík.*) Poručík Wolfgang, ktorého hľadáte, slečna, je tupý kôň! Je to pokrytec a naša armáda je celá v rozklade. Cítite?

MÍNA: (*Očarená mladíkovou smelosťou a pravdovravnosťou.*) Ako čudne vám žiaria oči. Vy musíte byť smelý.

FRANZ: Musím byť smelý. (*Chytí Artúra pod krky.*) Dávaj tie lístky.

ARTÚR: (*Podá mu lístky.*) Je to na balkón vľavo.

FRANZ: (*K Míne.*) Môžem vás pozvať na Zlaté opojenie?

MÍNA: Opojenie? Vy figliar, vy ma chcete opiť!

(*Veselo odskotačia.*)

ARTÚR: (*Smutno.*) Zober do basy nejaké cigarety. Bude o ne núdza...

FELIX: Streľme aspoň do vzduchu. Povieme, že sme mŕtvolu odpratali...

LASICA: Nerob si starosti. Príliš si sa vžil do situácie. Nesmieš zabudnúť, že celú tú armádu sme si vymysleli. To znamená, že ako Wolfgang, náš veliteľ, tak Franz, náš kolega, sú vymysleniny. Všetko to bola iba hmlovina.

SATINSKÝ: Ale my dvaja existujeme!?

LASICA: Mám ťa o tom presvedčiť? (*Chce ho kopnúť.*)

SATINSKÝ: Nie. Chcem ťa len ubezpečiť o tom, že som rád, že existujeme. (*Odídu.*)

(*Opona.*)

NEČAKANIE NA GODOTA

(Večery pre dvoch)

RÉŽIA: Peter Mikulík

ÚČINKUJÚ: Milan Lasica, Július Satinský

PREMIÉRA: 12. 9. 1966, Dom Československo-sovietskeho
priateľstva, Bratislava